

СЛОВНИК МОВИ ПОЕТИЧНОЇ ЗБІРКИ ІВАНА ФРАНКА „ЗІВ'ЯЛЕ ЛИСТЯ”

(Рец. на працю: Зеновій Терлак. Словник мови поетичної збірки Івана Франка „Зів'яле листя”. — Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2010. — 393 с.)

Одним із перспективних завдань українських словників є лексикографування мови художніх творів і укладання різних за будовою і принципом інтерпретації праць, які б достатньо повно описували якісні й кількісні параметри слововживання у сфері естетичного функціонування мовної системи.

Ідея лексикографічного опрацювання мови художньої спадщини Івана Франка зародилася на кафедрі української мови Львівського державного університету ім. Івана Франка давно, у зв'язку з підготовкою до святкування 110-ї річниці від дня народження та 50-річчя від дня смерті Каменяра. З ініціативи тодішнього завідувача кафедри, світлої пам'яті професора Івана Івановича Ковалика, викладачі та студенти створили картотеку до Словника мови поетичних творів Івана Франка на основі найповнішого на той час 20-томного видання. У 1976 році були укладені пробні статті (див.: Словник мови художніх творів Івана Франка: Пробний зошит // Українське літературознавство. Іван Франко. Статті і матеріали. — Львів, 1976. — Вип. 26. — С. 63—69), а в 1990 році опубліковано словопоказчик „Лексика поетичних творів Івана Франка” (упорядники І. І. Ковалик, І. Й. Ощипко, Л. М. Полюга). З 1973 року лексикографічну роботу під керівництвом І. І. Ковалика продовжили в Івано-Франківському педінституті (тепер Прикарпатському національному університеті ім. Василя Стефаника), у якому вчений працював до 1983 року. Тут він планував на основі 50-томного видання творів І. Франка створити нову картотеку до майбутнього Словника поетичних творів з використанням спеціальних карток з крайовою перфорацією, що частково й було зроблено завдяки старанням завідувача лексикографічним кабінетом доц. Л. М. Третевич (Невідомської) та лаборанта Василевич Л. П. На жаль, робота не була завершена через ряд об'єктивних причин. Тому відродно, що один із численних учнів професора І. І. Ковалика – завідувач кафедри Львівського державного університету ім. Івана Франка З. М. Терлак, зважившись на трудомістку справу (професор І. І. Ковалик, жартуючи, говорив: „Хочеш покарати людину – застав її укладати словник”), створив Словник мови поетичної збірки Івана Франка „Зів'яле листя”. Практика укладання словників мови письменників на матеріалі як окремих творів, так і окремих поетичних збірок чи циклів є досить поширеною, оскільки дозволяє простежити всю хронологію змін у процесі мовної та світоглядної еволюції письменника.

Під час дискусії про мовне оформлення творів Івана Франка в 50-ти томах неодноразово звучали поради вивчати його автографи та першодруки, тобто канонічні тексти, що відображають останню в хронологічному плані авторську волю. „Укладені на їх основі словники фіксуватимуть всі мовні особливості Франкових текстів, що стане надійною базою для вивчення еволюції художньої мови письменника і об'єктивізує висновки лінгвістів” (З. Терлак. Словник мови поетичної збірки Івана Франка „Зів'яле листя”. — С. 10). Словник мови поетичної збірки Івана Франка „Зів'яле листя” створено на основі другого (останнього) прижиттєвого видання, що вийшло 1911 року в Києві. Поновлено вилучені ще царською цензурою дві поезії – „Не боюсь я ні Бога, ні біса” та „Душа безсмертна! Жить віковічно їй”, які були надруковані в першому виданні 1986 р.

Лексикографування тексту останнього прижиттєвого видання дозволило максимально зберегти мовні особливості Франкової збірки; виняток зроблено лише для тих лексем, від написання яких залежить характер реєстрового слова, зокрема, за сучасними правописними нормами подано написання часток, складних прийменників, сполучників, прислівників, афікса *-ся* тощо. Автор Словника виправив також допущені в другому виданні збірки коректорські недогляди, вніс правки, зроблені В. Сімовичем (детальніше див. передмову до Словника).

Особливою цінністю рецензованого Словника є те, що до його реєстру внесено *всі* українські слова (як загальні, так і власні назви), що вжиті в тексті збірки „Зів'яле листя”, а ілюстративний матеріал включає *всі* випадки вживання слова з урахуванням його семантичних та стилістичних особливостей, на противагу, наприклад, принципу вибіркової подачі ілюстративного матеріалу, зреалізованому в Словнику мови Шевченка. Усе це позбавляє користувача необхідності самому дошукуватися контексту і значення слова в ньому, значно полегшуючи роботу майбутніх дослідників мови збірки „Зів'яле листя”.

У кожній словниковій статті вказана кількість уживань лексеми у збірці, розкрито всі значення реєстрового слова, подані його фонетичні та графічні варіанти. У граматичному довіднику наведено всі граматичні форми відмінюваних слів або видозміни невідмінюваних з їх повною паспортизацією.

Передмова до Словника містить глибоке наукове дослідження історії лексикографічного опрацювання мови художніх творів письменників загалом та мови творів Івана Франка зокрема. Численні посилання, скрупульозно зібрані З. Терлаком, свідчать, що він покладався не тільки на власну ерудицію, але й творчо використав здобутки слов'янської лексикографії. Видання призначене для науковців, викладачів, студентів вищих навчальних закладів, а також для всіх, хто цікавиться таємницями художнього слова.

Укладений Зеновієм Терлаком Словник мови поетичної збірки Івана Франка „Зів'яле листя”, без сумніву, є важливим кроком до створення повноцінного тлумачного словника ідіолекту письменника.